

BUDAPEST, XVI. KERÜLET, CSÖMÖRI ÚT (SZLOVÁK ÚT – MÓKUS UTCA KÖZÖTT) (HRSZ. 113401)

Útrekonstrukció

Lelőhely-azonosító: 66780

KULCSSZAVAK: őskor, szórvány

BUDAPEST, DISTRICT XVI, CSÖMÖRI ROAD (BETWEEN SZLOVÁK STREET AND MÓKUS STREET) (PLOT NO. 113401)

Road reconstruction works

Site ID: 66780

KEYWORDS: Prehistory, stray finds

2021. február 4. és május 10. között útrekonstrukciós munkák régészeti megfigyelését végeztük a fent nevezett területen. A megfigyelés során felülettisztításra és a talajrétegek felmérésére volt lehetőség. Humuszolás azokon a szakaszokon történt, ahol az úttükör síkja és az altalaj teteje egybeesett. Az építés során burkolatbontást végeztek, majd a megfigyelés 790 méter hosszú nyomvonalon, a járdák és az úttest között, földmunkáktól megkímélt zöldfelülettel együtt 21 méter széles sávban zajlott. A járdák szélessége 1,5 méter, az úttest 6 méter volt, átlagosan 3 méter széles kocsibehajtókkal.

A felszín a Szlovák út felől az Istráng utcáig kb. 300 méteren keresztül markánsan emelkedett (129,31–150,25 mBf), majd a 0+700 szelvényig 152–153 mBf között mozgott, végül a Mókus utcai végpont felé lejtve 146,30 mBf szinten állt meg. Az utca egyes szakaszai kisebb bevágásban futottak, itt a keresztirányú tereplejtést a korábbi építéskor kiegyenlítették. Az építés a Rozsos utca felől két irányba indult meg, az úttükör teljes szélességben leszedték a talajt. A páros és páratlan oldalak közötti nagy távolság miatt a közművek közt több méter szélességű érintetlen sávok maradtak.

Between February 4 and May 10, 2021, archaeological monitoring was conducted during road reconstruction works at Csömöri Road. During the monitoring, surface cleaning and the documentation of soil layers were carried out. Removal of the humus layer was performed in sections where the level of the roadbed coincided with the top of the subsoil. During construction, pavement demolition works were carried out, and monitoring was conducted along a 790-meter-long route in a 21-meter-wide corridor, including the strip of greenery between the pavements and the roadway that had been spared from earthworks. The pavements were 1.5 meters wide, the roadway six meters wide, with driveways averaging three meters in width.

The surface was observed to rise sharply over approximately 300 meters from the direction of Szlovák Road toward Istráng Street (from 129.31 to 150.25 m a.B.S.l.), after which it remained between 152–153 m a.B.S.l. up to section 0+700, and finally sloped down toward the Mókus Street endpoint, where it stabilized at 146.30 m a.B.S.l. In some sections, the street ran in a shallow cut where cross-slope differences had previously been levelled during earlier construction. Con-

* above Baltic Sea level

Szlovák út – Istráng utca (1., 2–297., 320. házszám):

A Szlovák út felől emelkedő szakaszon a földmunka elérte az altalajt. A 310. házszámig kevert homokos, törmelékes modern feltöltés, a 295. házszámig szürkésárga, mészfoltos agyagos homok látszott. A humuszos réteg nem volt megfigyelhető, a lépcsőkkel tagolt járdák alatt csak kevert, modern réteg jelentkezett. A 295. számú ház előtt a tükör bevágásakor keletkezett keleti metszetben jelent meg először a humusz alsó határa és a vörösesbarna átmeneti zóna. Felülettisztításkor innen két őskori edénytöredék került elő. Objektumnak nem volt nyoma.

Istráng utca – Rozsos utca (299., 315–322., 342. házszám):

A 40–60 cm mély bevágás metszetében sötétbarna humuszos homok jelentkezett, alja foltos volt, és fokozatosan sötét sárgásbarnába ment át. Az úttükrök szintjén felbukkant sárgásbarna, kavicsos homok az altalaj teteje volt. A rétegekbe kevés modern habarcs-morzsálék, tégladarabka és vas keveredett. A korábbi útfelület alig volt lealapozva (15 cm), a jelenlegi földmunkánál a mélyebben beiszapolódott, benyomódott darabok elszórtan bukkantak fel. A talaj kissé vizenyős volt. A lehullott csapadék miatt a munkagépek teljesen tönkretették a felületet, így nem lehetett az úttükröt tisztítani. A 332. számú háztól a Rozsos utca felé leszedett felületen vöröses, sárgásbarna, a 337. számtól vörösesbarna, kavicszórványos homok volt. A humuszos réteg nagy részét korábban itt is leszedték, csupán a kocsifelhajtók területén volt még látható. A keleti oldalon 50 cm gyökerfoltos, természetes átmenet látszott, de talajművelésnek nem volt nyoma. A 301. sz. előtt a leszedett felület keleti oldalán kialakult metszet tisztításkor egy újabb kézzel formált, jellegtelen, de régészeti korú edénytöredék került elő.

Rozsos utca – Mókus utca (317., 344–337., 366. házszám):

A Mókus utca felé lejtő területen a feltöltés alatt bolygatott, sötét szürkésbarna humuszos homok jelentkezett. A Mókus utca felé közeledve a modern feltöltés enyhén, 30–40 centiméterre vastagodott. Ezen a szakaszon az altalaj nem bukkant fel. A 329. számú ház előtt egy nagy felületen kavicsos folt látszott. Ez valószínűleg természetes jelenség volt.

Bolygatatlan humuszcéteg a járdaépítéseknel alkalomszerűen jelentkezett, a földmunka általában a kevert talajban megállt. A megfigyelés során sikerült igazolni a Szilas-patak északi oldalán húzódó magaslat régészeti érintettségét.

struction began from the direction of Rozsos Street in both directions, and the full width of the roadbed was stripped. Due to the large distance between even- and odd-numbered sides, undisturbed strips several metres wide remained between utility corridors.

Szlovák Road – Istráng Street (house numbers 1, 2–297, 320):

In the rising section from Szlovák Road, earthworks reached the subsoil. Up to house No. 310, mixed sandy, debris-rich modern fill was observed; up to No. 295, greyish-yellow clayey sand with lime inclusions was recorded. The humus layer was not preserved, and only mixed modern deposits were observed beneath stepped pavements. In front of house No. 295, the lower boundary of the humus and a reddish-brown transitional zone were first exposed in the eastern section created by roadbed cutting. During surface cleaning, two prehistoric ceramic fragments were recovered from this layer, however, no archaeological features were observed.

Istráng Street – Rozsos Street (house numbers 299, 315–322, 342):

In the 40–60 cm deep cut, a dark brown humus-rich sandy layer was observed, with a mottled base gradually transitioning into dark yellowish-brown soil. At roadbed level, yellowish-brown gravelly sand representing the top of the subsoil was identified. The layers contained small amounts of modern mortar fragments, brick pieces, and iron debris. The previous road surface had been only shallowly founded (15 cm), and during the current works, deeper redeposited fragments appeared sporadically. The soil was slightly waterlogged. Due to rainfall, the surface was heavily disturbed by machinery, making proper cleaning impossible. Between house No. 332 and Rozsos Street, the stripped surface consisted of reddish and yellowish-brown gravelly sand, while from No. 337 onward reddish-brown gravelly sand was observed. Most of the humus layer had previously been removed; it remained visible only in driveway areas. On the eastern side, a 50 cm-wide root-affected natural transition was observed, with no signs of cultivation. In front of No. 301, during cleaning of the eastern section of the stripped surface, another hand-formed prehistoric ceramic fragment of indeterminate character was recovered.

Rozsos Street – Mókus Street (house numbers 317, 344–337, 366):

In the area sloping toward Mókus Street, disturbed dark greyish-brown humus-rich sand was observed

A Szlovák út és Csömöri út kereszteződésében homokbánya működött, a bányagödör azonban a Csömöri út vonaláig nem terjedt ki. Az útépités által megbolygatott felületen a természetes humuszos réteg már megsemmisült, de azért az úttükör kialakításakor a kiserő zöldfelületben még követhető maradt. A szórvány edénytöredékek környezetében északi és déli irányban is a humuszos réteg hosszan tisztítható volt, ennek ellenére nem sikerült néhány darabnál többet gyűjteni. A töredékeket a lejtőmozgás is szállíthatta, modern kori rétegbe kerülésük valószínűtlen. A begyűjtött leletekhez köthető településre eddig nem volt adat, mivel a Szilas-patak északi partvonala kevésbé kutatott. Az ártérből kiemelkedő terület kedvező feltételeket kínál a megtelepedésre, de eddig csak a patak öntésterületére lemosódva, kissé távolabbról, a Nagyváradi és az Aranyfa utcából került elő szórvány kerámia (BTM A ltsz. 6498-2018, 6618-2018).

RÉSZTVEVŐK: Gyenes Gábor régésztechnikus

Gyenes Gábor

Irodalom

BTM A ltsz. 6498-2018 • Kovács, Ágnes – Gyenes, Gábor: Budapest, XVI. kerület, Nagyváradi utca 23. Megfigyelési jelentés, 2018. Budapesti Történeti Múzeum Adattár, Dokumentációs gyűjtemény ltsz. 6498-2018

BTM A ltsz. 6618-2018 • Kovács, Ágnes – Gyenes, Gábor: Budapest, XVI. kerület, Aranyfa utca (Szilas-patak – Szlovák út között). Megfigyelési jelentés, 2017. Budapesti Történeti Múzeum Adattár, Dokumentációs gyűjtemény ltsz. 6618-2018

beneath fill deposits. Approaching Mókus Street, the modern fill gradually thickened to 30–40 cm. In this section, the subsoil was not reached. In front of house No. 329, a large gravelly patch was observed, likely of natural origin.

Undisturbed humus layers were only sporadically encountered during pavement construction; in general, earthworks stopped within mixed soil layers. During the monitoring, the archaeological potential of the elevated area on the northern side of the Szilas Stream was confirmed.

At the intersection of Szlovák Road and Csömöri Road, a sand quarry had formerly operated; however, the extraction pit did not extend as far as Csömöri Road. On the disturbed surfaces affected by road construction, the natural humus layer had already been destroyed; nevertheless, it remained traceable within the adjacent strip of greenery during roadbed formation. In the areas where stray ceramic fragments were recovered, the humus layer was found to be extensively exposed in both northern and southern directions, although only a few fragments could be collected. The fragments may have been transported by slope movement, and their deposition in modern layers is considered unlikely.

No settlement associated with the recovered finds has yet been identified, as the northern bank of the Szilas Stream is still relatively under-researched. The elevated area above the floodplain provides favourable conditions for settlement; however, only stray ceramic finds have previously been recovered from more distant locations, washed into the floodplain area from Nagyváradi Street and Aranyfa Street (BHM A Inv. nos. 6498-2018, 6618-2018).

CONTRIBUTORS: Gábor Gyenes (archaeological field technician)

Gábor Gyenes

References

BHM A Inv. no. 6498-2018 • Kovács, Ágnes – Gyenes, Gábor: Budapest, XVI. kerület, Nagyváradi utca 23. Megfigyelési jelentés, 2018. [Budapest, District XVI, 23 Nagyváradi Street. Monitoring report, 2018]. Budapest History Museum, Archive, Documentation Collection Inv. no. 6498-2018

BHM A Inv. no. 6618-2018 • Kovács, Ágnes – Gyenes, Gábor: Budapest, XVI. kerület, Aranyfa utca (Szilas-patak – Szlovák út között). Megfigyelési jelentés, 2017. [Budapest, District XVI, Aranyfa Street (between Szilas Stream and Szlovák Road). Monitoring report, 2017]. Budapest History Museum, Archive, Documentation Collection Inv. no. 6618-2018